

Spankeren, Landweg 4
Gemeente Rheden (Gld.)
Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek
middels Proefsleuven (IVO-P) en doorstart naar
definitieve opgraving (DO)
Definitief
Steekproefrapport 2019-05/16

Spankeren, Landweg 4
Gemeente Rheden (Gld.)
Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek
middels Proefsleuven (IVO-P) en doorstart naar
definitieve opgraving (DO)
Definitief
Steekproefrapport 2019-05/16

Spankeren, Landweg 4
Gemeente Rheden (Gld).
Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek
middels Proefsleuven (IVO-P) en doorstart naar
definitieve opgraving (DO)

Een onderzoek in opdracht van
dhr. J. Verheul

Steekproefrapport 2019-05/16
ISSN 1871-269X
Status: definitief

auteur: J.S. van der Heul MA (archeoloog) en
J.B. Veenstra MA (senior KNA-archeoloog;
actor reg.nr. 4185 9613)
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior KNA-
archeoloog; actor reg.nr. 354 53178)

Goedgekeurd door de bevoegde overheid
gemeente Rheden in de persoon van
Regioarcheoloog drs. J. Habraken op 14
augustus 2019.

De Steekproef bv werkt volgens de
Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA)
4.1/ SIKB-BRL 4000, voor dit onderzoek
protocollen 4003 en 4004

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door
De Steekproef, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, augustus 2019

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
zonder bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de
adviezen of het gebruik van de resultaten van
dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn
telefoon 050 – 5779784
internet www.desteekproef.nl
e-mail info@desteekproef.nl
kvk 02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding.....	1
• 1.1 Ligging van het plangebied.....	2
• 1.2 Onderzoeksvragen.....	3
2. Vooronderzoek.....	4
• 2.1 Fysische geografie.....	5
• 2.2 Archeologie.....	7
• 2.3 Historische geografie	10
• 2.4 Archeologische verwachting.....	12
• 2.5 Archeologisch Beleid.....	13
3. Veldonderzoek.....	14
• 3.1 Werkwijze.....	14
• 3.2 Resultaten.....	16
4. Waardestelling.....	18
5. Conclusie.....	19
• 5.1 Beantwoording onderzoeksvragen.....	19
• 5.2 Selectie advies.....	21

Literatuur

Lijst van Figuren en Tabellen

Appendix I:	Archeologische periodes
Appendix II:	Alle-sporenkaart
Appendix III:	Sporenlijst
Appendix IV:	Vondstlijst
Appendix V:	Beoordelingsrapport

Samenvatting

In opdracht van dhr. J. Verheul heeft De Steekproef een archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Landweg 4 te Spankeren (gemeente Rheden). De aanleiding voor het onderzoek is het voorgenomen plan om een nieuwe woning te bouwen. Voor de bouw zijn graafwerkzaamheden nodig die ongeveer een meter onder het maaiveld reiken. Deze werkzaamheden vormen een bedreiging voor mogelijk aanwezige archeologische resten. Het plangebied ligt binnen een terrein dat op Archeologische MonumentenKaart (AMK) staat en in de nabij omgeving zijn vindplaatsen bekend uit de prehistorie en late middeleeuwen. De gemeente Rheden heeft besloten dat een archeologische onderzoek nodig is.

Voorafgaand aan het werk is een Programma van Eisen opgesteld en op 24 juni 2019 heeft De Steekproef het veldwerk uitgevoerd. Het aantreffen van archeologische grondsporen was aanleiding om direct een doorstart te maken naar een definitieve opgraving van het gehele oppervlak waar bodemingrepen zullen plaatsvinden. Het opgegraven deel van het plangebied werd hierdoor verdubbeld naar circa 140 m².

Tijdens het onderzoek zijn twee archeologische grondsporen opgegraven. De grondsporen onder het esdek tonen een vindplaats aan in het plangebied. De datering van de grondsporen is echter niet bekend. Eén vondst afkomstig uit het esdek is gedaan tijdens het aanleggen van de werkput. Voorgesteld wordt om de vondst te deponeren (zie Tabel 4).

Selectie advies dhr. J.B. Veenstra (senior KNA-archeoloog)

De archeologische resten van de vindplaats zijn binnen het te bebouwen gebied, waar de bodemingrepen gepland zijn, gedocumenteerd en vastgelegd. In het omliggende terrein van het plangebied, waar geen bodemingrepen zijn gepland, is geen gravend onderzoek uitgevoerd. Er is nog een hoge verwachting om meer archeologische sporen aan te treffen in het plangebied. Mochten er in de toekomst nog bodemingrepen in het plangebied worden uitgevoerd, dan wordt geadviseerd om direct gravend archeologisch onderzoek uit te laten voeren om de verdere omvang en aard van de vindplaats te bepalen.

Tabel 1: Spankeren, Landweg 4: administratieve gegevens.

Provincie	Gelderland
Gemeente	Rheden
Plaats	Spankeren
Toponiem	Landweg 4
Kaartblad	33O
Centrum coördinaat	204.922 / 452.468
Oppervlakte	Plangebied: circa 700m ² Proefsleuf + opgraving: circa 140m ²
Bevoegde overheid	Gemeente Rheden Bezoekadres: Hoofdstraat 3, 6994 AB De Steeg Postadres: Postbus 9110, 6994 ZJ De Steeg Dhr. M. Andela 026-4976368 / 06-25767639 / m.andela@rheden.nl
Opdrachtgever	Dhr. J. Verheul Landweg 4, 6956 AW Spankeren 065-1067258 / verheuljam@planet.nl
OM-nummer	4705869100
AMK-terrein	12704
Waarnemingsnummers	2108010100
Bestemmingsplannen	Bestemmingsplan archeologie: dubbelbestemming waarde archeologie 1
ISSNnr.	1871 - 269X
Uitvoerder	De Steekproef bv
Steekproef projectcode	2019 – 05/16
Geomorfologische context	Daluitspoelingswaaier (geëxtrapoleerd)
Archeoregio	2, Utrechts-Gelderse zandgebied
NAP-hoogte maaiveld	Circa 12 meter boven NAP
Geplande verstoringsdiepte	1 meter
Diepte onderzoek	Circa 1 meter onder maaiveld
Huidig grondgebruik	grasland
Uitvoering veldwerk	24 juni 2019
Beheer en plaats van documentatie	De Steekproef bv, RCE, Provincie Gelderland , DANS

1. Inleiding

In opdracht van dhr. J. Verheul heeft De Steekproef een archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Landweg 4 te Spankeren (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is het voorgenomen plan om een nieuwe woning te bouwen. Voor de bouw zijn graafwerkzaamheden nodig die ongeveer een meter onder het maaiveld reiken. Deze werkzaamheden vormen een bedreiging voor mogelijk aanwezige archeologische resten. Het plangebied ligt op een Archeologische MonumentenKaart (AMK) terrein. Het betreft een terrein van hoge archeologische waarde met bewoningsresten uit het mesolithicum-neolithicum, bronstijd-ijzertijd en de late middeleeuwen.

In 2008 is over het hele AMK-terrein en een zone daaromheen een booronderzoek uitgevoerd door RAAP (Schuurman & Willemse 2008). Hierbij werden zeven vindplaatsen onderscheiden. Het plangebied ligt in de zone van vindplaats 5, waaraan een datering mesolithicum t/m late middeleeuwen is toegekend. Naar aanleiding van deze resultaten, en resultaten van andere onderzoeken uit de omgeving, heeft de gemeente Rheden (bevoegde overheid) het selectiebesluit genomen om door middel van proefsleuven na te gaan of er archeologische waarden aanwezig zijn in het plangebied aan de Landweg 4. Voorafgaand aan het veldonderzoek is door De Steekproef een Programma van Eisen (PvE) opgesteld. Hierin staan onder meer de onderzoeksvragen voor het archeologisch onderzoek (zie Rap 2019). Het archeologisch onderzoek was gericht op het deel van de kavel dat voor de bouw zal worden uitgegraven.

Bij het proefsleuvenonderzoek werd er onder een esdek een greppel en een paalgat aangetroffen. In overleg met de opdrachtgever dhr. Verheul en de bevoegde overheid werd direct een doorstart gemaakt naar een definitieve opgraving van het gehele oppervlak waar de bodemingrepen worden uitgevoerd. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek en de doorstart naar een definitief onderzoek worden samen in dit rapport besproken.

1.1 Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt aan de Landweg 4 in het noordoostelijk deel van Spankeren (gemeente Rheden, provincie Gelderland) (zie Figuur 1). Op circa 75 meter ten zuidwesten van het plangebied staat de Petruskerk. De tufstenen kerktoren stamt nog uit de 12^e eeuw nC.

Voorafgaand aan het veldwerk zijn de bomen gekapt om het werk mogelijk te maken. Het onderzoeksgebied is 140 m² groot. Dit omvat zowel de proefsleuf als de uitbreiding naar het definitieve onderzoek.

Figuur 1. Spankeren, Landweg 4: uitsnede van de topografische kaart. Bron: www.opentopo.nl

1.2 Onderzoeksvragen

In het Programma van Eisen zijn onderzoeksvragen opgesteld voor het archeologisch onderzoek. Voor het opstellen van de vragen werden de relevante onderzoeksthema's uit de NoaA 2.0 voor de archeoregio Utrechts-Gelders zandgebied gebruikt. Ook werd voor dit onderzoek gebruik gemaakt van de Kennisagenda Archeologie (Veluwe) van de provincie Gelderland.

De beantwoording van de onderzoeksvragen staat in hoofdstuk 5.

Onderzoeksvragen proefsleuvenonderzoek

- *Wat is de stratigrafie en graad van gaafheid van de bodem?*
- *Is er sprake van (een) archeologische vindplaats(en) en zo ja wat is de (horizontale en verticale) begrenzing?*
- *Wat is de aard en ouderdom van de sporen; zijn er structuren te herkennen?*
- *Wat is de gaafheid van de sporen?*
- *Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?*
- *Zijn er in binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig anders dan scherven aardewerk, zoals grondsporen (paalkuilen, etc.), houtskoolconcentraties, vondstconcentraties, etc.?*
- *Zijn de aangetroffen vindplaats(en) behoudenswaardig?*

Onderzoeksvragen definitieve opgraving

- *Wat is de aard van de vondsten en de verspreiding per vondstcategorie, per periode en naar hun relatie met de grondsporen/structuren?*
- *Wat is de vermoedelijke begrenzing van de vindplaats(en)?*
- *Wat is de aard en spreiding van de sporen? Zijn er structuren te herkennen? Wat is de datering van de structuren? Wat zijn de overeenkomsten en verschillen met vergelijkbare structuren elders in het Utrechts-Gelders zandgebied?*
- *Zijn er naast sporen van bewoning (paalkuilen, afvalkuilen, waterputten etc.) ook andere resten te herkennen?*
- *Wat is de spreiding van de sporen per periode? Zijn er meerdere fasen van bewoning aan te wijzen?*
- *Is er sprake van een continuïteit in de bewoningsgeschiedenis van de onderzoekslocatie? En zo ja, tussen welke perioden is er sprake van bewoningscontinuïteit?*
- *Hoe verhoudt zich de locatie tot het landschap?*
- *Wat is de relatie met vindplaatsen in de directe omgeving?*
- *Zijn er activiteitenzones aan te wijzen?*
- *Aan de beantwoording van welke NOaA 2.0-onderzoeksvragen kan dit onderzoek een bijdrage leveren? Wat is deze bijdrage, per onderzoeksthema?*

2. Vooronderzoek

Het vooronderzoek voor het onderzoek aan de Landweg 4 te Spankeren bestaat uit een bureau- en inventariserend veldonderzoek van de Spankerense Enk (zie Schuurman en Willemse 2008), een verkennend veldonderzoek van de bebouwde kom van Spankeren (zie Willemse 2005) en het Programma van Eisen opgesteld voor het onderzoek (zie Rap 2019). Ook is voor dit onderzoek ook gebruik gemaakt van de informatie van het archeologisch onderzoek aan de Van Rensselaerweg 2 (zie Pronk 2017 en Veenstra 2018).

De gebruikte bronnen voor dit hoofdstuk zijn opgenomen aan het einde van dit rapport. Voor de paragraaf over de fysische geografie zijn kaarten van de bodem, de geologie, geomorfologie en de fysische geografie geraadpleegd, evenals het Actueel Hoogtebestand Nederland. De archeologische informatie komt vooral uit ARCHIS 3, het archeologisch registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Deze databank is toegankelijk voor organisaties die werkzaam zijn in de archeologie. Hier kunnen vondstmeldingen, waarnemingen en archeologische terreinen worden ingezien. Het bevat een GIS-systeem waarin de archeologische kaart en aardkundige kaarten geraadpleegd kunnen worden. Een andere bron is Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDOK), een dienst van de overheid met open-datasets van actuele geo-informatie. Voor de paragraaf over de historische geografie is onder meer gebruik gemaakt van historische kaarten en de website van Topotijdreis (www.topotijdreis.nl). Hierop zijn historische-topografische kaarten in te zien.

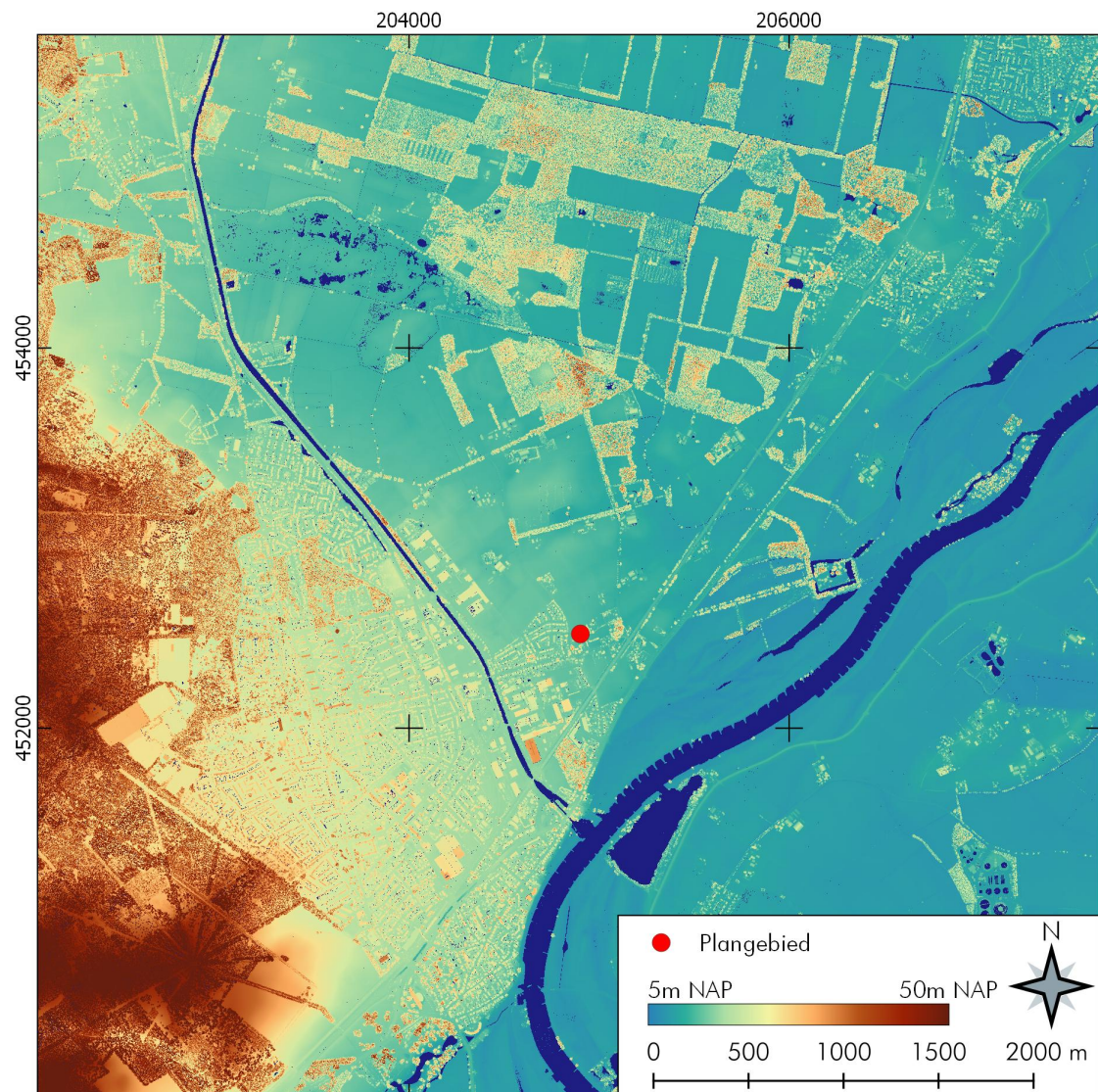
2.1 Fysische geografie

De hoogte in het plangebied is circa 12 meter boven NAP (zie Figuur 2). Op zowel de bodemkaart als de geomorfologische kaart is het terrein niet gekarteerd vanwege bebouwing. Extrapolatie van de omliggende gebieden op de bodemkaart leidt tot een bodem-classificatie als hoge zwarte enkeerdgronden met grof zand (code gzEZ30). Op de geomorfologische kaart bestaat het omliggende gebied uit een daluitspoelingswaaier (code 4G21).

Bij eerder onderzoek is het landschap en de bodem in en om Spankeren al uitvoerig besproken. De relevante informatie over de bodem en het landschap uit de eerdere onderzoeken wordt hieronder weergegeven.

“Het plangebied ligt op de oostelijke helft van een overgangszone tussen de hoog opgestuwde, rivierafzettingen ten westen van Dieren (de stuwwal van de zuidoostelijke Veluwe), het zuidelijk daarvan gelegen rivierdal van de IJssel en het noordelijk daarvan gelegen dekzandgebied van het Soerensche Broek. Deze overgangszone bestaat uit sneeuwmeltwater- en daluitspoelingswaaierafzettingen (relatief heterogene, pleistocene afzettingen van al dan niet grindrijk stuwwalmateriaal vermengd met dekzand en/of löss), waarin in het Holoceen veld- en moderpodzolen zijn ontstaan.” (Pronk 2017, p. 9)

“Uit het booronderzoek bleek dat rondom het plangebied een bodemopbouw aanwezig is bestaande uit bouwvoor met daaronder een esdek (bestaand uit plaggen). Hieronder is een oudere akkerlaag aanwezig, gevolgd door een BC- en C-horizont. Deze lagen bestaan uit matig fijn, matig siltig zand. In de boringen rondom het plangebied (nummers. 230, 419-421; Schuurman & Willemse 2008) werden in de bouwvoor, het esdek en de akkerlaag archeologische indicatoren aangetroffen. Het esdek en de akkerlaag bieden goede bescherming voor archeologische resten in de podzolbodem daaronder.” (Rap 2019, p. 5)

Figuur 2. Spankeren, Landweg 4: hoogtekaart van de omgeving van Spankeren en het plangebied. Het plangebied ligt in de overgangszone tussen de hogere gronden van de Veluwe in het westen en het lager stroomgebied van de IJssel. Bron: Actueel Hoogtebestand Nederland.

2.2 Archeologie

De archeologische waarden in de omgeving zijn zowel in het vooronderzoek als in het Programma van Eisen besproken en worden hieronder kort vermeld. In Figuur 3 zijn de locaties van het AMK-terrein (12704), de onderzoeksmeldingen en de vondstmeldingen weergegeven. Een korte omschrijving van de archeologische waarde, inclusief een referentie, staat in Tabel 2.

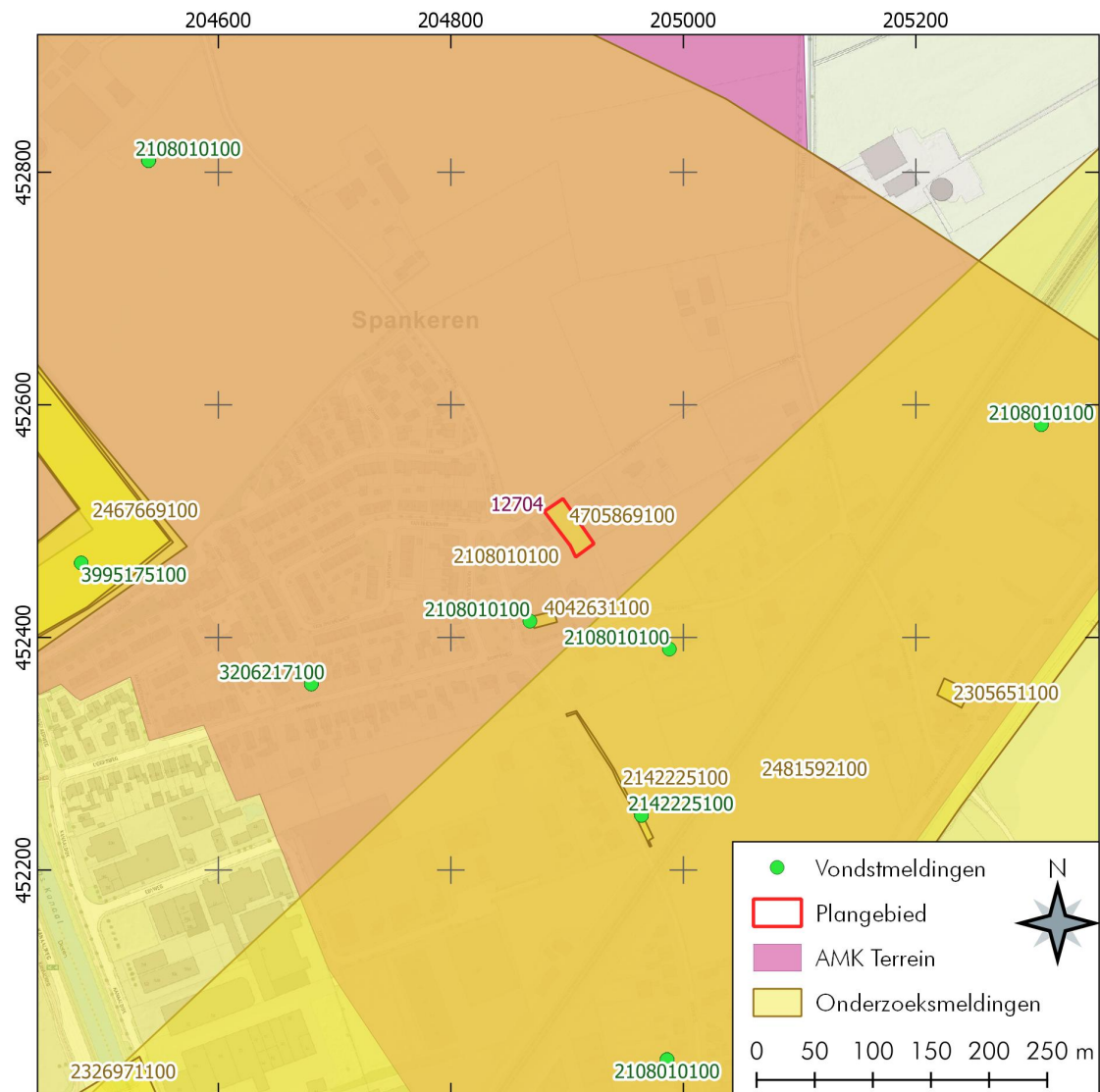
“De directe omgeving van onderhavig plangebied was waarschijnlijk vanaf het Mesolithicum continu bewoond, getuige het grote aantal vindplaatsen vanaf die periode. Deze maken deel uit van een terrein van hoge archeologische waarde (CMA-code 33G-015, monumentnummer 12704). Het betreft vuurstenen artefacten uit het Mesolithicum en/of Neolithicum en scherven aardewerk uit de Bronstijd en/of IJzertijd en de Late Middeleeuwen, gevonden bij booronderzoek en oppervlaktekarteringen op de Spankerense Enk. Buiten het AMK-terrein zijn ook vindplaatsen bekend uit dezelfde perioden, waaronder een geslepen bijl van kwartsitische zandsteen uit de periode Midden Neolithicum tot en met Bronstijd (ARCHIS-vondstmeldingsnummer 402484).

Tijdens het booronderzoek (Schuurmans & Willemse, 2008) is een groot aantal waarnemingen toegevoegd, die vooral bestaan uit prehistorisch en middeleeuws aardewerk en prehistorische vuurstenen artefacten.” (Pronk 2017, p. 9).

“Net ten oosten van het plangebied (Figuur 3) zijn tijdens het booronderzoek van RAAP middeleeuws aardewerk, prehistorisch aardewerk en vuurstenen artefacten gevonden (boringen 45-47; Schuurman & Willemse 2008).

Verder zijn er twee archeologische onderzoeken die specifiek benoemd dienen te worden. Allereerst een archeologische begeleiding circa 150 meter ten zuiden van het plangebied (zaaknummer 2142225100; Schabbink & Willemse 2008). Deze ligt tevens binnen 'vindplaats 5' in het booronderzoek van RAAP (zaaknummer 2108010100; Schuurman & Willemse 2008). Bij de begeleiding werden zowel grondsporen aangetroffen als vondsten gedaan uit de periode neolithicum t/m late middeleeuwen. Hieruit blijkt dat zich in vindplaats 5 wel degelijk archeologische resten bevinden die behoudenswaardig zijn. Mogelijk loopt deze vindplaats door in het plangebied.

Daarnaast is circa 300 meter ten westen van het plangebied in 2018 een opgraving uitgevoerd door De Steekproef bv (zaaknummer 4617546100; Veenstra 2018). Hierbij zijn een zespalige spieker gevonden en mogelijk een deel van een huisplattegrond. Op basis van het aardewerk dat in de sporen is gevonden zijn deze voorlopig gedateerd in de vroege bronstijd en de ijzertijd.” (Rap 2019, p. 6).

Figuur 3. Spankeren, Landweg 4: locatie van de bekende archeologische waarden in het gebied. Ten oosten van het plangebied zijn drie overlappende onderzoeken uitgevoerd, alleen de nummer van het booronderzoek (2467669100) is zichtbaar. Na het booronderzoek werd op dezelfde locatie nog een proefsleuvenonderzoek (3995175100) en een opgraving (4617546100) uitgevoerd. Bron: Archis 3.

Tabel 2: Spankeren, Landweg 4: archeologische waarden rondom het plangebied. Voor de locatie zie Figuur 3.

Zaaknummer	Omschrijving	Datering
<i>AMK-terreinen</i>		
12704	Het Loo, De Peppel, Kerkweg. Aaneengesloten zone met een hoge dichtheid aan archeologische resten (palimpsest). De vondstlagen worden afgedekt door een meer dan 40 cm dik plaggende en lijken daardoor goed geconserveerd te zijn.	Mesolithicum – ijzertijd, Late middeleeuwen.
<i>vondstmeldingen</i>		
2108010100	Meerdere vondsten gedaan bij de verkenning van de Spankerensche Enk, o.a. aardewerk en vuursteen.	Mesolithicum – nieuwe tijd.
2142225100	Begeleiding, onder de es zijn sporen uit de ijzertijd gevonden. Ook aardewerk uit de bronstijd en late middeleeuwen – nieuw tijd.	Bronstijd – nieuwe tijd.
3206217100	Verspreid over het terrein werd bij een booronderzoek onder meer aardewerk en vuursteen aangetroffen.	Mesolithicum – late middeleeuwen.
3995175100	Bij een proefsleuvenonderzoek werden sporen en aardewerk aangetroffen.	Bronstijd – ijzertijd.
<i>onderzoeksmeldingen</i>		
2108010100	Archeologische verkenning van de Spankerensche Enk via booronderzoek. Meerdere vindplaatsen uit de periode mesolithicum tot late middeleeuwen werden aangetroffen. Schuurman en Willemse 2008.	
2142225100	Archeologische begeleiding/opgraving van bergbezinkbassin. Sporen en vondsten gedaan uit de ijzertijd tot nieuwe tijd. Schabbink en Willemse 2008.	
2305651100	Briefrapport Zuthpensestraat 45. Onderzoeksgebied al opgenomen in onderzoek van Schuurman en Willemse uit 2008. Van Putten 2010.	
2467669100	Booronderzoek van Rensselaerweg 2. Vervolg naar proefsleuven. Goossens 2015.	
3995175100	Proefsleuvenonderzoek van Rensselaerweg 2. Zelfde locatie als 2467669100. Vervolg naar definitieve opgraving. Pronk 2017	
4617546100	Opgraving van Rensselaerweg 2. Zelfde locatie als 2467669100 en 3995175100. Resten uit de ijzertijd. Veenstra 2018.	
4042631100	Bureauonderzoek en bouwhistorischonderzoek aan de Petruskerk. Van den Bosch 2017.	

2.3 Historische geografie

“In het begin van de 19e eeuw bestond Spankeren uit een kerk (11e eeuw) en 23 woningen, die beschouwd kunnen worden als de oudste woonlocaties van het dorp (Schuurman & Willemse 2008). Na de aanleg van het Apeldoornsch Kanaal in 1869 duurde het nog enkele decennia voordat de eerste bedrijven zich daar vestigden. De eerste grootschalige bedrijfsbebouwing aan de Spankerense zijde van het Apeldoornsch Kanaal dateert uit 1916. De ontwikkelingen in de dorpskern zijn ook na de Tweede Wereldoorlog bescheiden gebleven.” (Willemse 2005, p. 37).

“Op de kadastrale kaart van 1811-1832 was het plangebied in gebruik als bouwland van de Pastorij van Spankeren. Ook op kaartmateriaal van later in de negentiende en twintigste eeuw is het terrein in gebruik als bouwland of tuin. In de loop van de tijd worden er steeds meer huizen langs de Landweg gebouwd.” (Rap 2019, p. 5).

In het plangebied is geen historische bebouwing bekend. Op de historisch-topografische kaarten is vanaf de jaren zeventig in het noordelijk deel van het plangebied een bijgebouw te zien (zie Figuur 4).

Figuur 4. Spankeren, Landweg 4: historisch-topografische kaarten vanaf 1905. De ontwikkeling in de kern van het dorp zijn erg bescheiden. Bron: www.topotijdreis.nl.

2.4 Archeologische verwachting (naar Rap 2019, pp. 6-7)

Aard en ouderdom van de vindplaats(en)

Het is onbekend of er een vindplaats is. Binnen het plangebied zijn geen vondsten gedaan; mogelijk behoort het plangebied tot een vindplaats daterend van het neolithicum t/m de late middeleeuwen (Schuurman & Willemse 2008; Schabbink & Willemse 2008). Zowel eerdere als latere perioden worden niet uitgesloten.

Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats(en)

Het is onbekend of er een vindplaats is. Mogelijk is er in het plangebied een deel van een grotere vindplaats aanwezig, die zich uitstrekt tot buiten de grenzen van het plangebied.

Structuren en sporen

Het is onbekend of er een vindplaats is. Eventuele grondsporen kunnen worden verwacht in de top van de C-horizont. Dergelijke sporen kunnen deel uitmaken van structuren zoals huisplattengronden of spiekers, maar ook de restanten zijn van afvalkuilen, waterputten of greppels. Ook is er een kans op urnen en grafstructuren.

Anorganische artefacten

Vondsten uit het plangebied zullen hoogstwaarschijnlijk dateren uit de perioden mesolithicum tot en met de middeleeuwen. Verwachte anorganische artefacten zijn voornamelijk aardewerk, maar ook met bewerkt (vuur)steen, keien, verbrande leem en mogelijk metalen voorwerpen (alleen in zuurstofarme context) moet rekening worden gehouden.

Organische artefacten

Organische artefacten kunnen bestaan uit houtskool of uit bot-, hoorn- en houtresten die zich onder de waterspiegel bevinden (bv. in diepere sporen zoals waterputten). De verwachting voor niet verbrand organisch materiaal is gezien de bodemsoort (zand) laag. Verbrand organisch materiaal kan bewaard gebleven zijn.

Archeozoölogische, botanische en fysisch antropologische resten

Verbrande mensen- en dierenbotten, macroresten (bv. verkoolde zaden en granen) of botten / macroresten / pollen die zich onder de waterspiegel bevinden (bv. in diepere sporen zoals waterputten) zullen bewaard zijn gebleven. De verwachting voor niet-verbrande of in droge context bewaarde paleo-ecologische resten is, gezien de bodemsoort, laag.

Motivatie

Het plangebied ligt op een AMK-terrein. Binnen dit terrein zijn meerdere archeologische vindplaatsen bekend daterend van het mesolithicum t/m de late middeleeuwen. Ook binnen het plangebied kunnen archeologische waarden aanwezig zijn.

Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen

Eventuele vondsten kunnen zich voordoen vanaf het esdek onder de bouwvoor. Ook in de oude akkerlaag daaronder kunnen zich artefacten bevinden. Eventuele archeologische sporen zullen zich waarschijnlijk aftekenen in de top van de C-horizont. In de boringen rondom het plangebied (Schuurman & Willemse 2008) waren de lagen aanwezig respectievelijk op een diepte van circa 35 centimeter, 55 centimeter en 90 centimeter

onder maaiveld.

Gaafheid en conservering

Het is onbekend of er een vindplaats is. Gezien de conditie van bodemprofielen aangrenzend aan het plangebied (Schuurman & Willemse 2008) kunnen eventuele archeologische sporen in goede staat verkeren. De organische conservering is, gezien het bodemtype (zand), naar verwachting laag.

Er is geen “Bijlage verwachte vondstaantallen” toegevoegd aan dit PvE. Er zijn uit de omgeving zowel onderzoeken bekend met relatief weinig vondsten (Veenstra 2018) als met relatief veel vondstmateriaal (Schabbink & Willemse 2008).

2.5 Archeologisch Beleid

Op de internetpagina over bestemmingsplannen (www.ruimtelijkeplannen.nl) is te zien dat er het plangebied in een zone ligt met dubbelbestemming Waarde archeologie 1. In deze zone geldt dat bij bouwwerken groter dan 100 m² en bodemingrepen dieper dan 30 centimeter, archeologische onderzoek verplicht is.

Het plangebied ligt zowel in een AMK-terrein als een in een onderzoeksterrein waar, in de nabij omgeving van het plangebied, een vindplaats is vastgesteld (zie Schuurman & Willemse 2008).

Omdat zowel de oppervlakte norm als de diepte van de bodemingrepen de vrijstellingsnorm overschrijden is op 24 juni 2019 een archeologisch onderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek met een doorstart naar een definitieve opgraving uitgevoerd.

3. Veldonderzoek

3.1 Werkwijze

Het veldwerk is op 24 juni 2019 uitgevoerd onder extreem warme omstandigheden (35°C). Er is gewerkt conform BRL 4000, protocol 4003: IVO-P en 4004 Opgraven. Het onderzoek werd gestart met het aanleggen van één proefsleuf (circa 72 m²). Omdat binnen de proefsleuf sporen werden aangetroffen werd in overleg met de opdrachtgever en de bevoegde overheid direct een doorstart gemaakt om het hele bouwoppervlak op te graven (zie Figuur 6). Vanwege de logistieke uitdaging (boomstronken en daardoor beperkte ruimte voor de kraan en stort) moest dit vroegtijdig worden besloten om het werk soepel te laten verlopen (zie Figuur 5). De proefsleuf werd uitgebreid waarbij het totaal opgegraven deel op 140m² uitkwam.

De werkput werd gegraven met een graafmachine met een gladde bak. De graafwerkzaamheden werden uitsluitend uitgevoerd bij aanwezigheid en op aanwijzing van een senior KNA-archeoloog. Het pakket boven de C-horizont werd in lagen van vijf tot tien centimeter afgegraven waarbij gelet is op vondstconcentraties en (doorschemerende) grondsporen. Er werd één leesbaar vlak aangelegd in de top van de C-horizont. Tijdens de aanleg van de vlakken werd de grond (ook de stort) met een metaaldetector onderzocht. De vlakken en sporen zijn digitaal ingemeten met een RTK-GPS.

Alle archeologische sporen zijn gefotografeerd, ingemeten en getekend. Vanwege de doorstart naar een definitieve opgraving werden alle sporen afgewerkt en zijn deze doorzocht op vondsten. Voor de bodemopbouw is één profielkolom gedocumenteerd (gefotografeerd en getekend).

Figuur 5. Spankeren, Landweg 4: tussen de boomstronken in wordt er gestart met de aanleg van de proefsleuf.

Figuur 6. Spankeren, Landweg 4: de locatie van de proefsleuf (geel) binnen het plangebied waar het onderzoek mee start. Omdat er sporen werden aangetroffen in de proefsleuf werd er direct een doorstart gemaakt naar een definitieve opgraving van het te bebouwen gebied (blauw).

3.2 Resultaten

Bodemopbouw

Om de bodemopbouw van het gebied te onderzoeken is in het zuidwesten van de werkput een profielkolom gedocumenteerd. In het profiel zijn vier lagen te onderscheiden (zie Figuur 7). De toplaag bestaat uit wit bestratingszand. Daaronder bevindt zich het donkerbruine esdek. De top van dit esdek toont sporen van recente verploeging. Vanaf circa 50 centimeter onder het maaiveld ligt het onaangetaste esdek. Deze laag is ook lichter van kleur. De C-horizont ligt direct onder het esdek vanaf ongeveer 70 centimeter onder het maaiveld.

Figuur 7. Spankeren, Landweg 4: profiel aan de westzijde van de werkput. Vier lagen zijn te onderscheiden: bestratingszand, esdek (deels verploegd), onaangetast esdek en de C-horizont.

Sporen

Tijdens het onderzoek zijn vier sporen vastgelegd. Spoor 1 is vermoedelijk een prehistorische greppel. De greppel begint tussen twee verstoringen in (veroorzaakt door het verwijderen van een zwembad, zie Figuur 6) en buigt richting het noorden af de putwand in. De greppel is circa 60 centimeter breed en is circa 950 centimeter lang. Het diepste punt van de greppel was 20 centimeter onder het vlak. De greppel is in zijn geheel doorgespit, maar er zijn geen vondsten gedaan (zie Figuur 8).

Spoor 2 bleek na het couperen een natuurlijke verkleuring te zijn. Spoor 3 daarentegen bleek nog de onderkant van een paalgat te zijn. De afmetingen waren 71 bij 44 centimeter en de diepte was circa 8 centimeter. In dit spoor werden ook geen vondsten gedaan.

In het noorden van de werkput lag spoor 4. Dit spoor is geïnterpreteerd als een (recente) sloot. Met een breedte van 143 centimeter liep deze door de put van het noordoosten naar het zuidwesten. Op basis van recent materiaal, zoals plastic, is de demping van de sloot als recent gedateerd.

Figuur 8. Spankeren, Landweg 4: spoor 1, een prehistorische greppel onder het esdek. De afwezigheid van archeologisch materiaal in de greppel maakt een precieze datering niet mogelijk

Vondsten

Er is één vondst gedaan tijdens het veldwerk. De vondst werd gedaan in het esdek tijdens het aanleggen van het vlak op circa 12 meter (gemeten vanuit het zuidoosten).

Het betreft een roodbakkend stuk aardewerk dat gedetermineerd kan worden als een voet van een grape: een kookpot. Aan de onderzijde zijn nog roetresten zichtbaar. De binnenzijde is bedekt met loodglazuur. Dit type aardewerk heeft een datering van de 15^e tot de 17^e eeuw.

Figuur 9. Spankeren, Landweg 4: vondst 1, een voet van een grape. De binnenzijde (links) is bedekt met loodglazuur. Aan de buitenzijde (rechts) zijn nog (zwarte) roetresten te zien.

4. Waardestelling

Het doel van het proefsleuvenonderzoek was om te beoordelen of in plangebied Landweg 4 te Spankeren archeologische waarden zijn en of deze behoudenswaardig waren. Voor de onderzoekslocatie is middels een scoretabel een waardering opgesteld (zie Tabel 3). In de scoretabel worden beoordelingen gegeven voor de onderdelen fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit. Op basis van de scores wordt een vindplaats behoudenswaardig bevonden of niet.

De aangetroffen archeologische sporen bereiken een totale score van 5 op de fysieke kwaliteit van de vindplaats. Dit vanwege de goede conservering en middelmatige gaafheid. Onder het esdek zijn de sporen goed bewaard.

Op de inhoudelijke kwaliteit wordt een score van 7 gehaald. Op zeldzaamheid, informatiewaarde en representativiteit wordt middelmatig gescoord en op de ensemble waarde laag. Een zeer minimaal aantal sporen biedt inhoudelijk weinig houvast. Over de aanwezigheid van een archeologische vindplaats kan echter niet getwijfeld worden.

De totale scores die bereikt zijn, waren voldoende om de vindplaats behoudenswaardig te achten en een doorstart naar een definitieve opgraving was gerechtvaardigd.

Tabel 3. Spankeren, Landweg 4: Scoretabel waardestelling van de vindplaats bij het proefsleuvenonderzoek.

Waarden	Criteria	Scores			
		hoog	middel	laag	totale score
Beleving	Schoonheid	wordt niet gescoord			
	Herinneringswaarde	wordt niet gescoord			
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2		≥ 5 behoudenswaardig 5
	Conservering	3			
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid		2		≥ 7 behoudenswaardig 7
	Informatiewaarde		2		
	Ensemblewaarde			1	
	Representativiteit		2		

5. Conclusie

5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Onderzoeksvragen proefsleuvenonderzoek

- *Wat is de stratigrafie en graad van gaafheid van de bodem?*
De top van de bodem bestaat uit bestratingszand of een bouwvoor. Hieronder ligt het esdek. De top van het esdek is aangetast door verploeging. Het onderste deel van het esdek is nog intact. Onder het esdek ligt de C-horizont bestaande uit fijn dekzand. Archeologische grondsporen zijn nog bewaard in de C-horizont.
- *Is er sprake van (een) archeologische vindplaats(en) en zo ja wat is de (horizontale en verticale) begrenzing?*
De aanwezigheid van twee archeologische sporen onder het esdek tonen een vindplaats aan. De omvang ervan kan echter niet worden vastgesteld, omdat het onderzoek maar een klein deel van de vindplaats heeft opgegraven.
- *Wat is de aard en ouderdom van de sporen; zijn er structuren te herkennen?*
Er zijn een paalgat en een greppel aangetroffen onder het esdek. Vermoedelijk zijn dit prehistorische sporen. Een derde spoor bleek natuurlijk te zijn en het vierde spoor was een recent gedempte sloot.
- *Wat is de gaafheid van de sporen?*
Onder het esdek zijn de archeologische grondsporen goed bewaard gebleven.
- *Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?*
Er is één vondst gedaan. Het betreft een aardewerkenvoet van een grape uit de 15e tot 17e eeuw. De vondst is afkomstig uit het esdek en kan niet gerelateerd worden aan sporen.
- *Zijn er in binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig anders dan scherven aardewerk, zoals grondsporen (paalkuilen, etc.), houtskoolconcentraties, vondstconcentraties, etc.?*
Er zijn twee archeologische grondsporen aangetroffen. Zie boven.
- *Zijn de aangetroffen vindplaats(en) behoudenswaardig?*
De fysieke kwaliteit van de sporen was zodanig dat de vindplaats behoudenswaardig werd geacht. Een doorstart naar een definitieve opgraving van het te bebouwen gebied werd direct uitgevoerd.

Onderzoeksvragen definitieve opgraving

- *Wat is de aard van de vondsten en de verspreiding per vondstcategorie, per periode en naar hun relatie met de grondsporen/structuren?*
Er is één vondst gedaan. Het betreft een aardewerkenvoet van een grape uit de 15e tot 17e eeuw. De vondst is afkomstig uit het esdek en kan niet gerelateerd worden

aan sporen.

- *Wat is de vermoedelijke begrenzing van de vindplaats(en)?*
De greppel (spoor 1) gaat in noordelijke richting verder en vermoedelijk ook verder naar het zuiden. Een begrenzing van de vindplaats is niet vast te stellen.
- *Wat is de aard en spreiding van de sporen? Zijn er structuren te herkennen? Wat is de datering van de structuren? Wat zijn de overeenkomsten en verschillen met vergelijkbare structuren elders in het Utrechts-Gelders zandgebied?*
Er is één paalgat en één greppel aangetroffen. Structuren zijn niet herkend en er zijn geen vondsten gedaan in de sporen waardoor een datering niet is te geven. De ligging onder het esdek doet vermoeden dat de sporen prehistorisch zijn. De twee overige sporen bestonden uit een natuurlijke vlek en een recent gedempte sloot.
- *Zijn er naast sporen van bewoning (paalkuilen, afvalkuilen, waterputten etc.) ook andere resten te herkennen?*
Een deel van een greppel is in het zuidelijk deel aangetroffen. De greppel is in het zuiden onderbroken door de verstoring van het verwijderde zwembad. Halverwege de oostzijde van de werkput verlaat de greppel de put.
- *Wat is de spreiding van de sporen per periode? Zijn er meerdere fasen van bewoning aan te wijzen?*
De sporen zijn vermoedelijk ouder dan het esdek en zijn waarschijnlijk prehistorisch.
- *Is er sprake van een continuïteit in de bewoningsgeschiedenis van de onderzoekslocatie? En zo ja, tussen welke perioden is er sprake van bewoningscontinuïteit?*
Er is onvoldoende informatie om iets over bewoningscontinuïteit te zeggen.
- *Hoe verhoudt zich de locatie tot het landschap?*
Net als in de omgeving is in het plangebied het dekzand afgedekt door een pakket bestaande uit een esdek. De top van dit esdek is aangetast door (recente) verploeging.
- *Wat is de relatie met vindplaatsen in de directe omgeving?*
Er zijn te weinig tastbare archeologische resten om iets te zeggen over mogelijke relaties met andere vindplaatsen.
- *Zijn er activiteitszones aan te wijzen?*
Activiteitszones kunnen niet worden aangewezen.
- *Aan de beantwoording van welke NOaA 2.0-onderzoeksvragen kan dit onderzoek een bijdrage leveren? Wat is deze bijdrage, per onderzoeksthema?*
De informatie die uit de onderzoek kan worden vergaard is minimaal en kan geen toevoeging leveren aan de onderzoeksthema's van de NoaA 2.0.

5.2 Selectie advies (dhr. J.B. Veenstra MA, senior KNA-archeoloog)

In plangebied Landweg 4 te Spankeren is op 24 juni 2019 een proefsleuf gegraven. Het aantreffen van archeologische grondsporen was aanleiding om direct een doorstart te maken naar een definitieve opgraving van het te bebouwen gebied waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden. Het opgegraven deel van het plangebied werd hierdoor verdubbeld naar circa 140m².

Tijdens het onderzoek zijn twee archeologische grondsporen opgegraven. De grondsporen onder het esdek tonen een vindplaats aan in het plangebied. De datering van de grondsporen is echter niet bekend. Eén vondst afkomstig uit het esdek is gedaan tijdens het aanleggen van de werkput. Voorgesteld wordt om de vondst te deponeren (zie Tabel 4).

De archeologische resten van de vindplaats zijn binnen het te bebouwen gebied, waar de bodemingrepen gepland zijn, gedocumenteerd en vastgelegd. In het omliggende terrein van het plangebied, waar geen bodemingrepen zijn gepland, is geen gravend onderzoek uitgevoerd. Er is nog een hoge verwachting om meer archeologische sporen aan te treffen in het plangebied. Mochten er in de toekomst nog bodemingrepen in het plangebied worden uitgevoerd, dan wordt geadviseerd om direct gravend archeologisch onderzoek uit te laten voeren om de verdere omvang en aard van de vindplaats te bepalen.

Tabel 4. Voorstel voor de te deponeren vondst (opgesteld door senior KNA-archeoloog dhr. J.B. Veenstra MA).

Categorie	Totaal	Omschrijving	Voorgesteld deponering
Aardewerk	1	Voet van een grape, 15 ^e tot 16 ^e eeuw	1
Totaal	1		1

Literatuur

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geo-informatie en ICT.

Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Blad 30 West. Rheden. Stichting voor Bodemkartering. Wageningen, 1979.

Bosch, van den, J.E. 2017. *Archeologisch Bureauonderzoek en Bouwhistorisch onderzoek Petruskerk, Kerkweg 2, Spankeren, Gemeente Rheden*. SOB Research-rapport 2491-1703. SOB Research, Heinenoord.

Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].

Geomorfologische Kaart van Nederland. Schaal 1:50.000.

Goossens, E. 2015. *Plangebied Albany Locatie Gemeente Rheden Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkenkend booronderzoek)*. RAAP-Notitie 5248. RAAP, Weesp

HISGIS. www.hisgis.nl

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1. www.SIKB.nl. Centraal College van Deskundigen Archeologie.

Opentopo. www.opentopo.nl

Pronk, E.C. 2017. *Van Rensselaerweg 2 in Spankeren, gemeente Rheden; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek proefsleuven*. RAAP-rapport 3143. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Publieke Dienstverlening op de Kaart. www.pdok.nl

Putten, van, M.J. 2010. *Briefrapport Herberg de Luchte, Zutphensestraatweg 45, Spankeren*. BAAC rapport V-10.0333. BAAC, 's Hertogenbosch.

Rap, R. 2019. *Spankeren, Landweg naast 4 Gemeente Rheden (Gld.) Programma van Eisen Proefsleuvenonderzoek IVO-P & Definitieve Opgraving*. Steekproefrapport 2019-04/01. De Steekproef, Zuidhorn.

Ruimtelijke plannen. www.ruimtelijkeplannen.nl

Schabbink, M. & N.W. Willemse. 2008. *Bergbezinkbassin Spankeren, gemeente Rheden: Derfinitief archeologisch onderzoek: opgraving met beperkingen*. RAAP-rapport 1740. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Schuurman, E.I. & N.W. Willemse. 2008. *Plangebied Spankerense Enk, gemeente Rheden; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkenning, kartering en waardering)*. RAAP-rapport 1348. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Veenstra, J.B. 2018. *Spankeren, Van Rensselaerweg 2; Gemeente Rheden (Gld.), Evaluatie- en Selectierapport*. Steekproefrapport 2018-07/05. De Steekproef bv, Zuidhorn.

Willemse, N.W., 2005. *Bebouwde kommen gemeente Rheden: Velp, Rheden, De Steeg, Ellecom, Dieren, Spankeren en Laag Soeren; een inventariserend archeologisch veldonderzoek (verkenning)*. RAAP-rapport 1071. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Willemse, N.W. & J.A.T. Wijnen, 2012. *Archeologie in de gemeente Rheden: actualisatie archeologische kaarten*. RAAP-rapport 2534. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Lijst van figuren

- Figuur 1.** Uitsnede van de topografische kaart.
- Figuur 2.** Hoogtekaart van de omgeving van Spankeren.
- Figuur 3.** Archeologische waarden in de omgeving
- Figuur 4.** Historisch-topografische kaarten van 1905, 1935, 1969 en 1984.
- Figuur 5.** Aanvang aanleggen proefsleuf.
- Figuur 6.** Locatie proefsleuf en te bebouwen gebied.
- Figuur 7.** Foto profiel 1.
- Figuur 8.** Coupefoto spoor 1.
- Figuur 9.** Foto vondst 1.

Lijst van tabellen

- Tabel 1.** Administratieve gegevens.
- Tabel 2.** Archeologische waarden in de omgeving.
- Tabel 3.** Scortetabel waardestelling.
- Tabel 4.** Voorstel deponering vondst.

Appendix I: Archeologische periodes

paleolithicum:

paleolithicum vroeg: tot 300.000 BP
paleolithicum midden: 300.000 - 35.000 BP
paleolithicum laat: 35.000 BP - 8.800 vC
paleolithicum laat A: 35.000 - 18.000 BP
paleolithicum laat B: 18.000 BP - 8.800 vC

mesolithicum:

mesolithicum vroeg: 8.800 - 7.100 vC
mesolithicum midden: 7.100 - 6.450 vC
mesolithicum laat: 6.450 - 4.900 vC

neolithicum:

neolithicum vroeg: 5.300 - 4.200 vC
neolithicum vroeg A: 5.300 - 4.900 vC
neolithicum vroeg B: 4.900 - 4.200 vC
neolithicum midden: 4.200 - 2.850 vC
neolithicum midden A: 4.200 - 3.400 vC
neolithicum midden B: 3.400 - 2.850 vC
neolithicum laat: 2.850 - 2.000 vC
neolithicum laat A: 2.850 - 2.450 vC
neolithicum laat B: 2.450 - 2.000 vC

bronstijd:

bronstijd vroeg: 2.000 - 1.800 vC
bronstijd midden: 1.800 - 1.100 vC
bronstijd midden A: 1.800 - 1.500 vC
bronstijd midden B: 1.500 - 1.100 vC
bronstijd laat: 1.100 - 800 vC

pleistoceen: 2,5 miljoen - 10.000 BP
elsterien 475.000 - 410.000 BP
saalien 200.000 - 130.000 BP
weichselien 116.000 - 10.000 BP
holoceen: 10.000 - heden

vC = voor Christus

nC = na Christus

BP = before present; present = 1950

ijzertijd:

ijzertijd vroeg: 800 - 500 vC
ijzertijd midden: 500 - 250 vC
ijzertijd laat: 250 - 12 vC

romeinse tijd:

romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC
romeinse tijd vroeg A: 12 vC - 25 nC
romeinse tijd vroeg B: 25 - 70 nC
romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
romeinse tijd midden A: 70 - 150 nC
romeinse tijd midden B: 150 - 270 nC
romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
romeinse tijd laat A: 270 - 350 nC
romeinse tijd laat B: 350 - 450 nC

middeleeuwen:

middeleeuwen vroeg: 450 - 1.050 nC
middeleeuwen vroeg A: 450 - 525 nC
middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
middeleeuwen vroeg D: 900 - 1.050 nC
middeleeuwen laat: 1.050 - 1.500 nC
middeleeuwen laat A: 1.050 - 1.250 nC
middeleeuwen laat B: 1.250 - 1.500 nC

nieuwe tijd:

nieuwe tijd A: 1.500 - 1.650 nC
nieuwe tijd B: 1.650 - 1.850 nC
nieuwe tijd C: 1.850 - heden

Algemeen

Steentijd (tot 2000 vC)

De steentijd is opgedeeld in het paleolithicum, mesolithicum en neolithicum. Het paleolithicum (oude steentijd) wordt vooral gekenmerkt door de ijstijden. Na het laatpaleolithicum verbetert het klimaat. Vindplaatsen uit het late paleolithicum zijn vooral te herkennen aan concentraties vondstmateriaal (bewerkt en/of verbrand vuursteen, houtskool) met weinig en moeilijk te herkennen grondsporen zoals kuilen, paalgaten en houtskoolconcentraties die mogelijk wijzen op haardplaatsen.

Vondsten uit het mesolithicum of midden steentijd, gekenmerkt door sporen en vondsten van rondtrekkende jagers en verzamelaars, bestaan voornamelijk uit bewerkt vuursteen, verbrande hazelnootdoppen en houtskoolfragmenten. Mesolithische grondsporen zijn vooral oppervlakte-haarden en haardkuilen. In een natte omgeving kunnen ook werktuigen van gewei of hout bewaard zijn gebleven. Voorbeelden hiervan zijn geweibijlen, bogen, visfuisen, etc.

In het neolithicum (nieuwe steentijd) werden dieren gehouden en in het neolithicum werd eveneens akkerbouw bedreven. Grondsporen uit deze periode kunnen bestaan uit paalgaten van bijvoorbeeld boerderijen, resten van beschoeiingen, greppels, (afval)kuilen en haardplaatsen. Aardewerk komt in deze tijd voor, evenals bewerkt (vuur)steen en geslepen bijlen.

Metaaltijden (2000-12 vC)

In de bronstijd en ijzertijd kwam bemesting en wisselbouw binnen de akkerbouw voor. Sporen uit de bronstijd en ijzertijd kunnen bestaan uit kuilen, paalgaten van boerderij-plattegronden, bijgebouwen of spiekers, waterkuilen of -putten, erf- of akkerafscheidingen en sporen van akkerbewerking zoals de kruislings getrokken voren van een eergetouw. Houtskool kan duiden op de aanwezigheid van haarden voor voedselbereiding of het bakken van aardewerk. Ook kunnen er restanten gevonden worden die duiden op metaalbewerking, zoals stukken ovenwand, brons- of ijzerslakken, sintels, mallen, smeltkroezen, metaal bedoeld voor omsmelten, etc. Vondsten kunnen verder bestaan uit bijvoorbeeld metalen voorwerpen of voorwerpen van aardewerk zoals vaatwerk, maar ook slingerkogels, rammelaars, spinklosjes en weefgewichten.

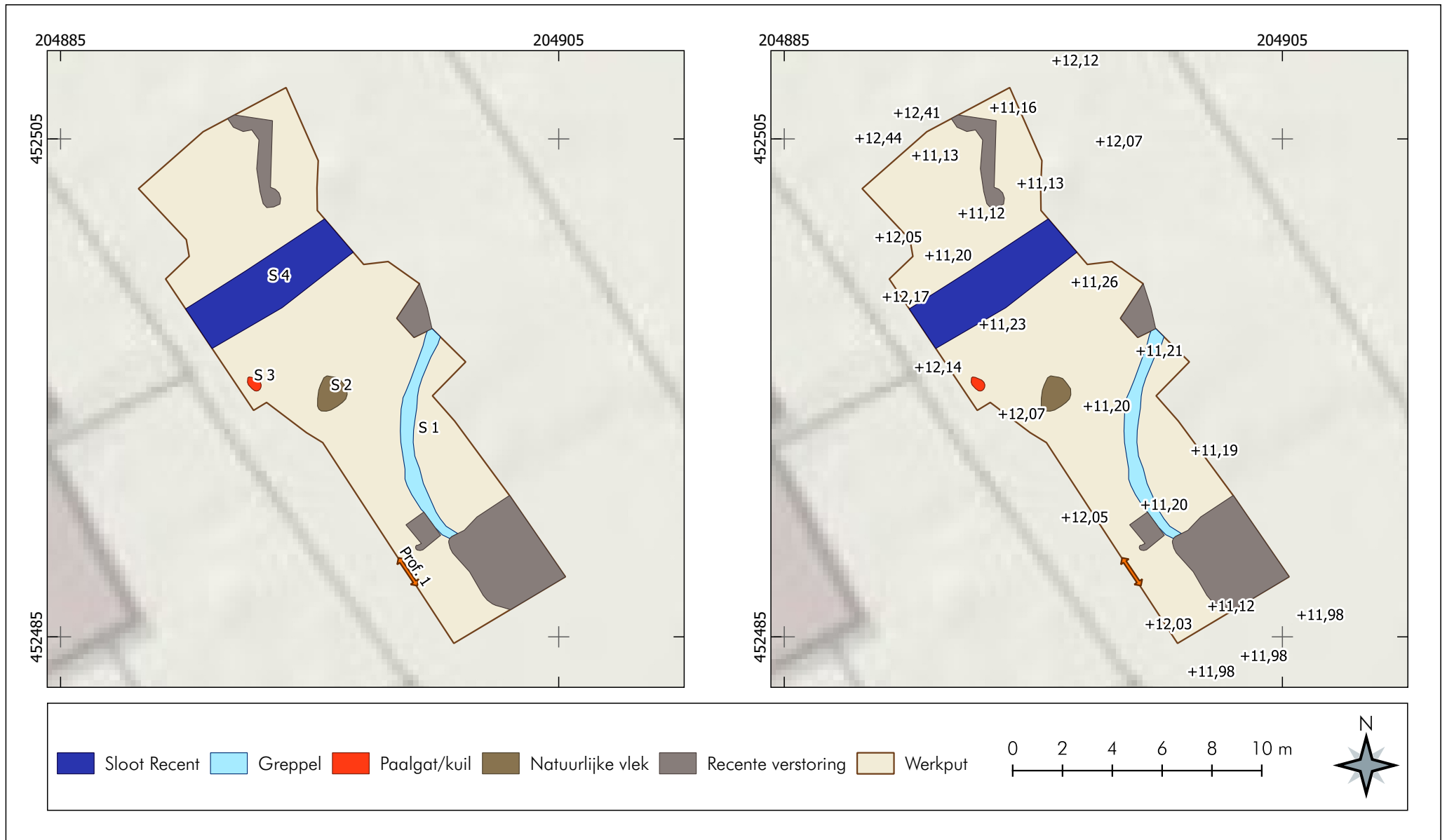
Romeinse tijd (12 vC-450 nC)

In de Romeinse tijd vormde de Rijn de noordelijke grens van het Romeinse rijk. Langs deze grens, de *limes*, werden grensposten, nederzettingen en wegen gebouwd. In het noorden van Nederland zijn ook Romeinse vondsten gedaan, maar dit zijn voornamelijk losse vondsten als Romeinse munten, mantelspelden en scherven Romeins aardewerk.

Middeleeuwen en nieuwe tijd (450 nC-heden)

Na een afname in de bevolkingsdichtheid aan het einde van de Romeinse tijd en de periode erna, steeg deze weer in het begin van de middeleeuwen. Vondsten uit de middeleeuwen en later bestaan voornamelijk uit scherven aardewerk, waaronder importaardewerk, munten en metalen voorwerpen (zoals mantelspelden, spijkers), resten van aardewerkproductie, metaalbewerking, wolbewerking etc. Belangrijke gebouwen (bijvoorbeeld kerken en borgen) werden van baksteen / kloostermoppen gebouwd.

Appendix II: Alle-sporenkaart

Appendix III: Sporenlijst

Spoor nr	Put nr	Vlak nr	Lengte	Breedte	Kleur	Vulling nr	Textuur	Richting coupelijn	Diepte (cm)	Datum (coupe)	Interpretatie	Tek. nr	Ident. Aan	Structuur	Vondst nr	Datering	Opmerkingen
1	1	1	950	60	brgr		ZS2	NW-ZO	20	24-06-19	Greppel	1					
2	1	1	140	118	lbrgr		ZS2	NW-ZO	nvt	24-06-19	Natuurlijk						
3	1	1	71	44	dbr		ZS2	O-W	8	24-06-19	Paalgat	1					
4	1	1		143	lbr		ZS2	NO-ZW	12	24-06-19	Recente Sloot	1					

Appendix IV: Vondstlijst

Vondst nr	Put nr	Vlak nr	Vak nr	Spoor nr	Soort Spoor	Vulling nr	Profiel/laag	Puntlocatie	Materiaal	Verzamelmwijze	Tek. Nr	Datum	Opmerkingen (datering)
1	1	1	12m						KER	AV		24-06-19	Gemeten vanaf ZO. Roodbakkend grape poot met loodglazuur, 16e/17e eeuw

Appendix V: Beoordelingsrapport

Gemeente Rheden
Ter attentie van dhr. M. Andela

Betreft: Toetsing rapport

Datum: 14 augustus 2019

Voorliggend adviesverzoek

De adviesaanvraag betreft het toetsen van een rapport.

Heul, J.S. van der & J.B. Veenstra, 2019: *Spankeren, Landweg 4 Gemeente Rheden (Gld). Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek middels Proefsleuven (IVO-P) en doorstart naar definitieve opgraving (DO)*, Steekproefrapport 2019-05/16

Bij de beoordeling is de KNA en het PvE leidend.

Opmerkingen

-Geen-

Conclusie en advies

Het rapport voldoet aan de gestelde eisen en kan definitief worden gemaakt.

Tijdens het onderzoek zijn twee archeologische grondsporen opgegraven. De grondsporen onder het esdek tonen een vindplaats aan in het plangebied. De datering van de grondsporen is echter niet bekend.

De archeologische resten van de vindplaats zijn binnen het te bebouwen gebied, waar de bodemingrepen gepland zijn, gedocumenteerd en vastgelegd. In het omliggende terrein van het plangebied, waar geen bodemingrepen zijn gepland, is geen gravend onderzoek uitgevoerd. Er is nog een hoge verwachting om meer archeologische sporen aan te treffen in het plangebied.

Mochten er in de toekomst nog bodemingrepen in het plangebied worden uitgevoerd, dan wordt geadviseerd om direct gravend archeologisch onderzoek uit te laten voeren om de verdere omvang en aard van de vindplaats te bepalen.

Appendix V: Beoordelingsrapport

Figuur 6. Spankeren, Landweg 4: de locatie van de proefsleuf (geel) binnen het plangebied waar het onderzoek mee start. Omdat er sporen werden aangetroffen in de proefsleuf werd er direct een doorstart gemaakt naar een definitieve opgraving van het te bebouwen gebied (blauw).

Het opgegraven deel / te bebouwen gebied (zie afbeelding) kan worden vrijgegeven voor de beoogde ontwikkeling.

Hoogachtend,

Drs. J. Habraken
Regioarcheoloog gemeente Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal,
Westervoort en Zevenaar
Eusebiusbuitensingel 53
Postbus 9200
6800 HA Arnhem Tel: 026-3773239 of 06-37314636